

پژوهشکده بین‌المللی امام رضا علیه السلام

با همکاری پژوهشکده اسلام تمدنی پژوهشگاه علوم

و فرهنگ اسلامی و دفتر تبلیغات اسلامی خراسان رضوی

گزارش کارگاه علمی

بایستگی تاریخ تحلیلی امامان شیعه در مطالعات تاریخی

استاد کارگاه:

دکتر نعمت الله صفری فروشانی

دبیر کارگاه:

دکتر محمد غفوری

تاریخ برگزاری

۱۵ و ۱۶ بهمن ماه ۱۴۰۳

پژوهشکده بین المللی امام رضا علیه السلام با همکاری
پژوهشکده اسلام تمدنی پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
و دفتر تبلیغات اسلامی خراسان رضوی برگزار می کند:

کارگاه علمی:

بایستگی تاریخ تحلیلی امامان شیعه در مطالعات تاریخی

استاد:

دکتر نعمت الله صفری فروشانی

استاد تمام جامعه المصطفی العالمیه

دبیر علمی کارگاه:

دکتر محمد غفوری

مدیر گروه اهل بیت پژوهی پژوهشکده امام رضا علیه السلام

زمان: دوشنبه و سه شنبه ۱۵ و ۱۶ بهمن ماه ۱۴۰۳ ساعت ۸:۰۰ الی ۱۱:۳۰
مکان: جامعه المصطفی العالمیه نمایندگی خراسان، طبقه اول، اتاق جلسات

به صورت حضوری / همراه با اعطای گواهی حضور

لینک حضور: <https://vce.miu.ac.ir/mashhad6>

گزارش کارگاه علمی " بایستگی تاریخ تحلیلی امامان شیعه در مطالعات تاریخی "

(جلسه اول و دوم)

کارگاه علمی "بایستگی تاریخ تحلیلی امامان شیعه در مطالعات تاریخی" به همت پژوهشکده بین المللی امام رضا علیه السلام با مشارکت پژوهشکده اسلام تمدنی و با حضور ۵۵ نفر از برادران و خواهران در ساختمان جامعه المصطفی شعبه خراسان و با هدف بررسی عمیق تاریخ تحلیلی امامان شیعه در مطالعات تاریخی برگزار شد و با خوشامدگویی و معرفی دبیر علمی، جناب آقای دکتر محمد غفوری، و تلاوت قرآن کریم، کار خود را آغاز نمود. این رویداد علمی فرصتی برای تعمیق درک تاریخ اهل بیت (ع) فراهم آورد.

پس از تلاوت قرآن، دکتر محمد غفوری، مدیر گروه اهل بیت پژوهی در عرصه بین الملل پژوهشکده بین المللی امام رضا علیه السلام، ضمن خیر مقدم و خوشامدگویی به استاد گرامی و سایر شرکت کنندگان، به معرفی اجمالی از شخصیت علمی و پژوهشی دکتر نعمت‌الله صفری فروشانی پرداخت. ایشان در سخنان خود، به سوابق درخشان دکتر صفری در عرصه تاریخ اسلام و تشیع اشاره کرده و از تلاش‌های بی‌وقفه ایشان در جهت تبیین و ترویج معارف اهل بیت (ع) تقدیر نمود. دکتر غفوری، همچنین به اهمیت موضوع کارگاه و ضرورت پرداختن به تاریخ تحلیلی امامان شیعه در مطالعات تاریخی پرداخت و هدف از برگزاری این کارگاه را تبیین ابعاد مختلف این موضوع و ارائه راهکارهایی برای بهره‌گیری کاربردی از تاریخ اهل بیت (ع) در زندگی فردی و اجتماعی برشمرد.

بخش نخست: تبیین دقیق و جامع مفهوم تاریخ تحلیلی در مقابل تاریخ متنی (نقلی):

دکتر صفری فروشانی که استاد تمام جامعه المصطفی است، در ابتدای مباحث خود، با تاکید بر ضرورت دقت در مفاهیم و اصطلاحات، به تبیین دقیق و جامع مفهوم تاریخ تحلیلی و تمایز آن با تاریخ متنی (نقلی) پرداخت. ایشان در این بخش از سخنان خود، تاریخ متنی یا نقلی را به مثابه گزارشی صرف و بدون تحلیل از وقایع تاریخی معرفی نمود و بیان داشت که در این نوع تاریخ، تنها به نقل وقایع و رویدادها اکتفا می‌شود و هیچ‌گونه تلاشی برای فهم چرایی و چگونگی رخدادها صورت نمی‌گیرد. به عبارت دیگر، تاریخ متنی یا نقلی، صرفاً مجموعه‌ای از اطلاعات تاریخی است که بدون هیچ‌گونه پردازش تحلیلی در اختیار خواننده قرار می‌گیرد و به همین دلیل، فاقد ارزش علمی و تحلیلی لازم برای فهم عمیق تاریخ است. استاد، با تاکید بر این نکته که تاریخ متنی صرفاً جهت استناد و مرجعیت در مباحث استفاده می‌شود و فاقد جایگاه تحلیلی است، خاطر نشان ساختند که استفاده از این نوع تاریخ در مطالعات پژوهشی به تنهایی نمیتواند نتیجه مطلوب و قابل قبولی داشته باشد.

در مقابل، دکتر صفری فروشانی تاریخ تحلیلی را به عنوان رویکردی ژرف‌نگر و مبتنی بر تحلیل و بررسی عمیق وقایع تاریخی معرفی نمود. ایشان بیان داشت که تاریخ تحلیلی، فرایندی ذهنی است که توسط مورخ صورت می‌گیرد و در آن، مورخ با استفاده از روش‌های علمی و با بهره‌گیری از داده‌های تاریخی و غیرتاریخی، به بررسی چرایی و چگونگی

رخدادهای تاریخی می‌پردازد و به کشف روابط و الگوهای پنهان در دل تاریخ دست می‌یابد. به عبارت دیگر، تاریخ تحلیلی، فراتر از نقل وقایع، به دنبال فهم عمیق و همه‌جانبه تاریخ است و به همین دلیل، دارای ارزش علمی و کاربردی بسیار بالایی است. ایشان تاکید کردند که تاریخ تحلیلی با مفهوم‌شناسی دقیق رویدادها، درک صحیح مخاطب و شناخت بستر وقوع رویداد، به دانش ما ارزش و عمق می‌بخشد. استاد، در ادامه به این موضوع نیز اشاره کردند که تاریخ تحلیلی صرفاً یک گزارش تاریخی نیست، بلکه فرایندی است که با مقایسه داده‌های مختلف به نتیجه مطلوب می‌رسد و به این وسیله تأثیرات عوامل گوناگون در وقوع رویدادها را مورد بررسی قرار می‌دهد. به عنوان نمونه، ایشان به بررسی تأثیرات و نقش اقتصاد در پدید آمدن حادثه عاشورا اشاره کردند و نشان دادند که چگونه تاریخ تحلیلی می‌تواند به فهم عمیق‌تر این واقعه کمک کند. همچنین، استاد بیان داشتند که تاریخ تحلیلی دارای مبانی و روش‌های خاص خود است و می‌تواند به دانش‌های دیگر همچون فقه، اصول، حدیث، رجال، کلام و فلسفه نیز کمک شایانی نماید. به این ترتیب، ایشان با ارائه تعریفی دقیق و جامع از تاریخ تحلیلی، زمینه را برای بحث‌های بعدی فراهم کردند.

بررسی دقیق و تفصیلی ضرورت مطالعه تاریخ تحلیلی اهل بیت "علیهم‌السلام"

دکتر صفری فروشانی در ادامه مباحث خود، به بررسی دقیق و تفصیلی ضرورت مطالعه تاریخ تحلیلی امامان شیعه پرداخت و با طرح دو دیدگاه عمده در مورد اهداف مطالعه تاریخ، به تبیین اهمیت رویکرد تحلیلی در مطالعات تاریخ اهل بیت (ع) پرداخت. ایشان بیان داشت که برخی از افراد، تاریخ را صرفاً برای ارضای حس کنجکاوی و دانستن وقایع گذشته مطالعه می‌کنند و موضوع مطالعه برای آنان چندان تفاوتی ندارد. این دیدگاه، تاریخ را صرفاً به عنوان مجموعه‌ای از اطلاعات بی‌فایده و بی‌ارتباط با زندگی کنونی تلقی می‌کند و به همین دلیل، فاقد هرگونه ارزش کاربردی است.

استاد صفری، با استناد به آیات قرآن کریم، متون دینی و اندیشه‌های دانشمندان اسلامی، دیدگاه دیگری را مطرح کرد که بر اساس آن، تاریخ نه تنها به عنوان منبعی برای کسب اطلاعات، بلکه به عنوان ابزاری برای عبرت‌آموزی و هدایت انسان‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد. ایشان، با تاکید بر واژه "عبرت" که در قرآن کریم بارها مورد استفاده قرار گرفته است، بیان داشت که عبرت به معنای عبور کردن از وقایع گذشته و عدم تکرار اشتباهات است و مطالعه تاریخ، ابزاری قدرتمند برای کسب این عبرت است. استاد با اشاره به آیه شریفه "إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّمَنْتَوَسَّعَ بَصَرًا" و آیات مشابه دیگر، نشان دادند که قرآن کریم، تاریخ را به عنوان منبعی برای هدایت انسان‌ها و عبرت‌آموزی از سرنوشت اقوام گذشته مورد تاکید قرار داده است. ایشان همچنین، به این نکته مهم اشاره کردند که کسی که تاریخ را بخواند و درک کند، مانند انسانی است که هزاران سال تجربه دارد و برعکس، کسی که از تاریخ غافل باشد، همچون کودکی بیش نیست. استاد، با تاکید بر این مطلب، اهمیت مطالعه تاریخ و درک عمیق آن را به عنوان چراغ راهی برای آینده یادآور شدند.

دکتر صفری فروشانی در ادامه مباحث خود، به چهار فایده مهم مطالعه تاریخ تحلیلی اهل بیت (ع) اشاره کردند:

۱. مطالعات تاریخی اهل بیت (ع)، غنی از مطالب کاربردی و مفید است: ایشان بیان داشتند که تاریخ اهل بیت (ع)، گنجینه‌ای بی‌نظیر از معارف دینی، اخلاقی و انسانی است و می‌تواند در زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها، نقش راهگشا و هدایتگر ایفا کند. ایشان با تاکید بر این نکته که هیچ علمی به اندازه تاریخ داده ندارد، خاطر نشان ساختند که تاریخ اهل بیت (ع)، محوریت کلام و دیگر علوم است و با مطالعه دقیق آن، می‌توان به فهم عمیق‌تری از معارف دینی دست

یافت. همچنین، استاد به گستردگی داده‌های تاریخی در تاریخ اهل بیت (ع) اشاره کردند و انواع این داده‌ها را برشمردند. مانند داده‌های حدیثی، تاریخی، فضائی، مناقبی و... و خاطر نشان کردند که این گستردگی داده‌ها در تاریخ اهل بیت (ع) بی نظیر است.

۲. تنوع رویکردهای تاریخ تحلیلی اهل بیت (ع): دکتر صفری بیان داشتند که تاریخ تحلیلی اهل بیت (ع)، دارای رویکردهای متنوعی است و می‌توان آن را از زوایای مختلفی مورد مطالعه قرار داد. ایشان به رویکردهای اجتماعی، اقتصادی، فردی، علمی و فرهنگی در مقابل فرقه‌ها اشاره کرده و بیان نمودند که با استفاده از این رویکردها، می‌توان به فهم عمیق‌تری از ابعاد مختلف تاریخ اهل بیت (ع) دست یافت.

۳. کمک و تعامل با رشته‌های دیگر: استاد با تاکید بر این نکته که همه علوم و رشته‌ها نیازمند تاریخ هستند، بیان داشتند که تاریخ تحلیلی اهل بیت (ع)، می‌تواند با رشته‌های دیگر تعامل داشته باشد و به رشد و توسعه این علوم کمک کند. ایشان همچنین، به این نکته مهم اشاره کردند که این تعامل، دو طرفه است و تاریخ نیز نیازمند بهره‌گیری از دستاوردهای علوم دیگر است. دکتر صفری فروشانی به بررسی فقه در دوره‌های مختلف اشاره کرده و خاطر نشان کردند که اگر فقه بدون در نظر گرفتن بستر تاریخی مورد بررسی قرار گیرد، مطالعات آن ناقص خواهد بود. ایشان همچنین به این موضوع اشاره کردند که کلام در صورتی کامل خواهد بود که در رابطه با تاریخ نیز مطالعاتی داشته باشد و طلاب حوزه‌های علمیه باید به مطالعه تاریخ تحلیلی بیشتر اهتمام بورزند. ایشان تاکید کردند که امروزه نیاز است که تاریخ را عمیق‌تر و با بررسی دقیق مطالعه کنیم و دانشمندی که تسلط بیشتری به تاریخ داشته باشد، در مباحث علمی خود موفق‌تر خواهد بود.

۴. امکان ارتقاء در تاریخ تحلیلی: استاد صفری در این بخش از سخنان خود، به پویایی و تحول مستمر تاریخ اشاره کرده و بیان داشتند که تاریخ تحلیلی، عرصه‌ای باز برای تحقیق و پژوهش است و با ارتقاء مبانی تاریخی، می‌توان در رقابت با علوم دیگر موفق بود. ایشان با تاکید بر این نکته که بسیاری از افق‌ها، عرصه‌ها و مسائل در تاریخ هنوز کشف نشده‌اند، از پژوهشگران خواستند تا با تلاش و کوشش بیشتر، به کشف و تبیین این مسائل پردازند.

بخش دوم: بایستگی علمی تاریخ تحلیلی ائمه اطهار "علیهم السلام"

استاد دکتر صفری، در بخش دیگری از مباحث خود، به بررسی شخصیت و جایگاه ائمه اطهار (ع) در تاریخ تحلیلی پرداخت. ایشان ضمن تاکید بر شناخت جایگاه امام علی (ع) و با اشاره به کتاب انسان ۲۵۰ ساله از مقام معظم رهبری، خاطر نشان کردند که یکی از امتیازات شیعه اثنی عشری بر سایر فرق و مذاهب دیگر، یکپارچگی در محوریت پیروی از ائمه (ع) است. استاد با تاکید بر اهمیت توجه به روایات اثنی عشری در اثبات حقانیت شیعیان، بیان داشتند که هیچ فرقه و گروهی نمی‌تواند دوازده رهبری که با هم هماهنگ باشند را پیدا کند و این اتصال و هماهنگی دقیق، در تاریخ تحلیلی اهل بیت (ع) یافت می‌شود.

دکتر صفری در ادامه سخنان خود به این نکته مهم اشاره کردند که در رابطه با تاریخ اهل بیت (ع)، بزنگاه‌های زیادی وجود دارد که از دست بسیاری از تحلیلگران تاریخ خارج است. ایشان با اشاره به تاریخ عاشورا به عنوان یکی از بزنگاه‌های مهم تاریخ اهل بیت (ع) بیان داشتند که متأسفانه امروزه این حادثه به دست غیر متخصصان افتاده است و

اظهار نظرهای غیرعلمی و نادرست در مورد آن، منجر به ورود بدعت‌های زیادی در اصل ماجرا شده است. لذا بازپس‌گیری این بزنگاه باید صورت گیرد و تاریخ‌دانان باید وارد میدان شوند و به بررسی دقیق و علمی این حادثه بپردازند. استاد، بزنگاه‌ها را به دو دسته تقسیم کردند:

۱. بزنگاه‌های کشف شده:

۲. بزنگاه‌های کشف نشده

برخی از بزنگاه‌های تازه کشف شده: مانند سازمان و کالت و نقش آن در دوره اهل بیت (ع). ایشان به سوالات متعددی در مورد سازمان و کالت اشاره کردند و از جمله این سوالات می‌توان به این موارد اشاره کرد: موسس سازمان و کالت چه کسی بود؟ امام کاظم (ع) بود یا امام صادق (ع)؟ چرا ائمه قبل از ایشان به این سازمان اشاره نکردند؟ چرا امام کاظم (ع) زندانی می‌شود؟ مدیریت سازمان و کالت چگونه بوده است؟ چرا سازمان و کالت فروپاشید و این فرصت حیاتی از دست شیعیان خارج شد؟

استاد در ادامه مباحث خود، به این نکته اشاره کردند که سازمان و کالت بعدها در زمان امام هادی (ع) احیاء شد و اوج آن را در زمان غیبت صغری شاهد هستیم. ایشان همچنین به ارتباط سازمان و کالت با مسئله خمس اشاره کرده و بیان داشتند که در این زمینه، نظرات فراوانی وجود دارد که با تاریخ تحلیلی می‌توان به حل آنها پرداخت.

تولید علم در تاریخ تحلیلی:

استاد صفری در بخش پایانی سخنان خود، به امکان تولید علم در تاریخ تحلیلی اشاره کردند و بیان داشتند که تولید علم، به معنای ایجاد چیزی است که قبلاً وجود نداشته است. ایشان تأکید کردند که در تاریخ تحلیلی، امکان تولد جدید وجود دارد که در تاریخ متنی نمی‌توان آن را مشاهده کرد. استاد با اشاره به تاریخ طبری به عنوان یک منبع تاریخی متنی، بیان داشتند که بر مطالب این کتاب، چیزی نمی‌توان افزود و در مقابل، در تاریخ تحلیلی، راه تحقیق و بررسی برای محققان باز است و آن‌ها می‌توانند با توجه به تحلیل خود، مطالب جدیدی را بر آن بیافزایند. ایشان با تأکید بر این نکته که در تاریخ تحلیلی اهل بیت (ع) می‌توان موارد زیادی را با دقت بیشتر و نوآوری مورد بررسی قرار داد، بیان داشتند که به عنوان مثال، اگر بخواهیم حادثه عاشورا را به صورت درست و دقیق بررسی کنیم، شاید بیش از صدها جلسه زمان ببرد. استاد با اشاره به اهمیت خطبه‌های امام حسین (ع) در حادثه کربلا، بیان داشتند که این خطبه‌ها بسیار جا دارد که مورد بررسی قرار گیرد. ایشان با تأکید بر این نکته که در حادثه کربلا هیچ شیعه‌ای وجود نداشته است، بیان داشتند که شیعیان دعوت نامه فرستادند، اما بر علیه امام (ع) شمشیری برنداشتند و ادعای برخی شبکه‌های معاند مبنی بر دعوت و به شهادت رساندن امام حسین (ع) توسط شیعیان، کاملاً اشتباه و بی پایه است. دکتر صفری فروشانی در ادامه، به اهمیت استفاده از تاریخ تحلیلی در بیان و تحلیل حادثه عاشورا برای مردم اشاره کرده و بیان داشتند که استفاده از این رویکرد، موجب جلب توجه شنوندگان خواهد شد. همچنین، ایشان به اهمیت توجه به زمان‌شناسی، مکان‌شناسی، شخصیت‌شناسی و حکومت‌شناسی در تاریخ تحلیلی اهل بیت (ع) اشاره کرده و بیان داشتند که در بحث مکان‌شناسی، مناطقی مانند سامرا، بغداد و کوفه، جای بحث فراوانی دارند. دکتر صفری فروشانی در پایان، به وضعیت تاریخ تحلیلی در عصر حاضر اشاره

کرده و بیان داشتند که اگر کسی به صورت دقیق و تحلیلی، به مطالعه تاریخ پردازد، می‌تواند در این علم به جایگاه مرجعیت دست یابد.

گزارش کارگاه علمی "بایستگی تاریخ تحلیلی امامان شیعه در مطالعات تاریخی"

(جلسه سوم و چهارم)

بخش اول: بایستگی عملی تاریخ تحلیلی ائمه اطهار "علیهم السلام"

دکتر نعمت الله صفری فروشانی در بخش نخست اظهار داشتند مطالعه سیره ائمه اطهار (ع) فراتر از یک فعالیت صرفاً تاریخی است؛ این مطالعه، راهی برای الگوپذیری و بهره‌مندی از آموزه‌ها و تجارب شخصیت‌هایی است که به عنوان برترین الگوهای بشریت در تاریخ بشریت شناخته می‌شوند. اما متأسفانه، روش‌های سنتی و گاه ناکارآمد در بررسی سیره، موانعی جدی بر سر راه شناخت صحیح و الگوبرداری از سیره ائمه (ع) ایجاد کرده است. دکتر صفری در این بخش به نقد این رویکردها پرداخته و چالش‌های پیش روی یک مطالعه علمی و دقیق از سیره ائمه (ع) را به صورت مفصل بیان کردند.

ایشان در ادامه فرمودند: یکی از مهم‌ترین چالش‌ها، عدم توجه کافی به ویژگی‌های منحصر به فرد ائمه (ع) مانند عصمت، علم غیرقابل انکار، و برگزیدگی الهی است. استفاده صرف از روش‌های تاریخی کلی در بررسی سیره، به دلیل این ویژگی‌های منحصر به فرد، ناکافی و حتی گمراه کننده است. این ویژگی‌ها نیازمند رویکردی هستند که ضمن توجه به ابعاد انسانی ایشان، عظمت و جایگاه والای آن‌ها را نیز به درستی منعکس کنند. دکتر صفری فروشانی در این رابطه به مثال‌های متعددی از تحلیلی‌های نادرست و غیرعلمی اشاره کرد و اهمیت استفاده از روش‌های تحلیلی و بررسی نقاط قوت و ضعف هر روایت و منبع را مورد تأکید قرار دادند.

ایشان همچنین به بحث مفصلی در مورد جایگاه ائمه (ع) به عنوان بشر مافوق پرداختند. این مفهوم به معنای فراتر بودن ایشان از ابعاد مادی انسان‌های عادی نیست، بلکه به معنای برخورداری از توانایی‌ها، دانش و فضائل اخلاقی فراتر از ظرفیت انسان‌های عادی است. این مفهوم باید به درستی درک شود تا از هرگونه تفسیر غیرعلمی و غیرواقعی مانند معرفی ایشان به عنوان موجودات فرازمینی جلوگیری شود. دکتر صفری فروشانی با استفاده از آیه شریفه "قل إنما أنا بشر مثلكم یوحی الی"، به توضیح این مفهوم پرداخته و تفاوت بین انسان بودن و ویژگی‌های منحصر به فرد پیامبر (ص) و ائمه (ع) را به صورت دقیق تشریح نمودند.

یکی دیگر از چالش‌ها، تمرکز صرف بر معجزات و جنبه‌های فرامادی سیره ائمه (ع) است. این رویکرد، از درک ظرفیت‌های انسانی و الگوپذیری از سیره عملی ایشان جلوگیری می‌کند. دکتر صفری فروشانی به این نکته اشاره کردند که هدف از مطالعه سیره، صرفاً شناخت تاریخی نیست، بلکه الگوبرداری و تأسی به ایشان نیز مدنظر است. ایشان بر ضرورت توجه به سیره عملی ائمه (ع) در زمینه‌های مختلف زندگی از جمله سیاست، اجتماع، و اقتصاد تأکید کرده و اهمیت یادگیری از تجربیات ایشان در حل مسائل اجتماعی و سیاسی را مورد توجه قرار دادند.

دکتر صفری فروشانی در ادامه به نقد معرفی نادرست ائمه(ع) توسط برخی مداحان و سخنرانان پرداختند. ایشان بیان کردند که این نوع معرفی تصویر وارونه‌ای از شخصیت ایشان را ارائه می‌دهد که با الگوپذیری صحیح منافات دارد. به عقیده ایشان، هدف از مطالعه سیره، شناخت کامل و دقیق برای ارتقای عاطفه و عشق به اهل بیت(ع) و بهره‌مندی از ظرفیت‌های عظیم ایشان در جامعه امروز است. این شناخت نیازمند توجه دقیق به تاریخ، تحلیل مضامین و آثار و همچنین بررسی سندیت و اعتبار منابع است.

بخش دوم: نقش تاریخ تحلیلی در شناخت اهل بیت(ع) – تصحیح، ارتقاء و تغییر شناخت

دکتر صفری فروشانی در بخش دوم کارگاه، به نقش محوری تاریخ تحلیلی در شناخت صحیح ائمه(ع) پرداختند. ایشان این نقش را در سه سطح مختلف بررسی کردند:

۱. تصحیح شناخت: اصلاح تصورات غلط و نادرست قبلی در مورد سیره و شخصیت ائمه(ع). دکتر صفری فروشانی با ارائه مثال‌های متعدد به نقد برخی از تصورات اشتباه و کلیشه‌ای در مورد سیره ائمه(ع) پرداخته و اهمیت استفاده از منابع موثق و روش‌های تحلیلی را در اصلاح این تصورات مورد تأکید قرار دادند. به عنوان مثال، ایشان به تصور رایج از امام سجاد(ع) به عنوان شخصی صرفاً بیمار و غمگین اشاره کردند که با فعالیت‌های گسترده ایشان در دوران امامت ۳۴ ساله در تضاد است. ایشان با استفاده از منابع مختلف و روش‌های تحلیلی، به بررسی قیق فعالیت‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی امام سجاد(ع) پرداخته و تصویری واقعی‌تر و پویاتر از شخصیت ایشان ارائه دادند.

۲. ارتقای شناخت: افزایش و تعمیق دانش ما از ابعاد مختلف زندگی و شخصیت ائمه(ع). دکتر صفری فروشانی در این رابطه به اهمیت استفاده از روش‌های تحلیلی در درک مضامین و معانی روایات و آثار ائمه(ع) اشاره کردند. ایشان بیان کردند که بسیاری از اطلاعاتی که ما درباره واقعه عاشورا داریم، گمان و حدس است و نه علم قطعی. برای رسیدن به شناختی دقیق و عمیق، نیاز به بررسی دقیق منابع، مقایسه روایات مختلف، و توجه به زمینه‌های تاریخی و اجتماعی آنها است.

۳. تغییر شناخت: جایگزینی شناخت‌های ناقص و نادرست با شناخت صحیح و کامل. این سطح به معنای تغییر بنیادین در نگرش و درک ما از ائمه(ع) است. دکتر صفری فروشانی در این رابطه به اهمیت پرهیز از کلی‌گویی و تعمیم‌های بی‌اساس اشاره کردند. ایشان تأکید کردند که باید از کلیشه‌ها و تصورات پیش‌فرض خود خارج شویم و با ذهنی باز و رویکردی تحلیلی به بررسی سیره ائمه(ع) بپردازیم.

دکتر صفری فروشانی در ادامه، به نقش تاریخ تحلیلی در تبلیغ صحیح سیره ائمه(ع) پرداختند. ایشان بیان کردند که کسانی که بر تاریخ تحلیلی تسلط دارند، در این امر موفق‌تر خواهند بود. ایشان بر ضرورت توجه به جنبه‌های مثبت و اخلاقی سیره ائمه(ع) تأکید کرده و بیان کردند که باید این جنبه‌ها را به صورت دقیق و مفصل به مردم معرفی کرد. ایشان همچنین به اهمیت پرهیز از استفاده از روایات ضعیف و بی‌اساس در تبلیغ سیره ائمه(ع)

اشاره نمودند. هدف از تبلیغ، نشان دادن تصویر واقعی و کامل از سیره ائمه(ع) است نه یک تصویر ایده‌آل و غیر واقعی.

در نهایت، دکتر صفری فروشانی به اهمیت پالایش و تقویت اعتقادات دینی از طریق تاریخ تحلیلی اشاره کرده و بیان داشتند که بازنگری در اعتقادات گذشته به دست‌یابی به فهمی درست‌تر و عمیق‌تر از دین کمک می‌کند. ایشان تاکید کردند که ما نباید از شهرت و عقاید رایج بترسیم و در راه پالایش و اصلاح شناخت خود، از تلاش دست بکشیم. به‌طور خلاصه، این کارگاه به صورت مفصلی به اهمیت تاریخ تحلیلی در شناخت ائمه(ع) پرداخت و راهکارهایی برای رسیدن به شناختی صحیح و الگوبرداری مؤثر ارائه داد.

در پایان جلسه، فرصتی برای پرسش و پاسخ فراهم شد که طی آن، شرکت‌کنندگان سوالات و ابهامات خود را با استاد در میان گذاشتند و دکتر صفری فروشانی، با صبر و حوصله به سوالات پاسخ دادند. این بخش از کارگاه، فرصتی ارزشمند برای تعمیق مباحث و رفع ابهامات ذهنی مخاطبان بود. در پایان جلسه، با صلوات بر محمد و آل محمد (ص)، کارگاه به پایان رسید.

نتیجه‌گیری و ارزیابی کلی:

کارگاه علمی "بایستگی تاریخ تحلیلی امامان شیعه در مطالعات تاریخی"، به عنوان یک رویداد علمی و فرهنگی مهم، با ارائه مباحثی عمیق و کاربردی، به خوبی توانست اهمیت و ضرورت پرداختن به تاریخ تحلیلی امامان شیعه را برای مخاطبین تبیین نماید. این کارگاه، با بهره‌گیری از اساتید برجسته و صاحب‌نظر، مباحثی جامع و متنوع را در اختیار شرکت‌کنندگان قرار داد و توانست به سوالات و ابهامات آنان به خوبی پاسخ دهد. کارگاه، به عنوان یک گام مؤثر در راستای ارتقاء سطح مطالعات تاریخی و شناخت دقیق‌تر از تاریخ اهل بیت (ع) ارزیابی می‌شود و انتظار می‌رود که برگزاری چنین کارگاه‌هایی در آینده، گامی مؤثر در جهت ترویج معارف اهل بیت (ع) و تربیت محققان متعهد و دغدغه‌مند باشد. همچنین، تاکید بر تولید علم در تاریخ تحلیلی و باز بودن راه تحقیق و پژوهش در این حوزه، به عنوان یک نقطه قوت برای این کارگاه به شمار می‌رود که امید است مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد.

مستندات کارگاه:

